

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Кафедра філософії

КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

«ОНТОЛОГІЧНІ ТА ГНОСЕОЛОГІЧНІ КОНЦЕПЦІЇ У
СУЧАСНІЙ ФІЛОСОФІЇ»

рівень вищої освіти – третій (аспірантура)

галузь знань – 03 - Гуманітарні науки

спеціальність – 033 - Філософія

освітня програма – Філософія

вид дисципліни – загальна підготовка

форма навчання – денна, вечірня, заочна

Харків – 2024 рік

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ЛЕКЦІЙ

План лекцій

Тема 1. Сутність онтології та гносеології та їх зв'язок.

1. Проблема буття та повсякденність.
2. Раціональне та чуттєве пізнання та тотожність і протиріччя між ними.
3. Матеріалістичне та ідеалістичне розуміння світу.
4. Специфіка пізнання з точки зору матеріалізму та ідеалізму.

Тема 2. Онтологічні та гносеологічні засади людської культури.

1. Культура як діяльність через символи.
2. Образне та символічне мислення.
3. Буття як символ та буття як образ.
4. Пізнання через символи та пізнання через образи.
5. Онтологічні та гносеологічні підвалини сучасної повсякденності.

Тема 3. Онтологічні та гносеологічні засади сучасної міфології.

1. Міфологічне сприйняття світу у сучасності.
2. Вирішення проблеми буття у міфі.
3. Приклади сучасної міфології та квазінаукові міфи.
4. Предикати буття у сучасній міфології.
5. Міф як засіб пізнання світу та сучасна наука.
6. Антропоморфна міфологія у сучасності.
7. Сучасні міфи про суспільство.

Тема 4. Онтологічні та гносеологічні засади сучасної релігії.

1. Взаємозв'язок міфології та релігії.
2. Релігійне сприйняття світу у сучасності.
3. Вирішення проблеми буття у релігії.
4. Предикати буття у сучасних релігіях.
5. Релігійне пізнання світу та сучасна наука.
6. Причини різноманіття сучасних релігій.
7. Вплив релігій на соціальні структури суспільства.

Т.5. Долатоновські онтологічні концепції античної класики та сучасність.

1. Філософське вирішення проблеми буття.
2. Тотожність буття та мислення та її вплив на подальший розвиток культури.
3. Проблема пізнання в апоріях Зенона – сучасний стан та перспективи.
4. Пізнавальні проблеми дискретного розуміння світу у сучасності.
5. Онтологічні засади та гносеологічний підхід софістів у сьогоденні.
6. Сократ vs Софісти – співвідношення об'єктивного та суб'єктивного пізнання у сучасності.
7. Єдність об'єкта та суб'єкта у сучасному пізнанні.

Тема 6. Платон як засновник сучасного європейського ідеалізму.

1. Сутність теорії ідей Платона.
2. Вирішення проблеми буття у Платона.

- 3.Вирішення проблеми пізнання у Платона.
4. Платонізм як методологія у сучасній науці та культурі.

Тема 7. *Метафізика Аристотеля та сучасність.*

1. Вчення Аристотеля про сутність, матерію та форму.
- 2.Метафізика Аристотеля як онтологічний базис класичного наукового пізнання.
- 3.Взаємозв'язок логіки та онтології з Аристотеля до сучасності.
- 4.Розуміння та функції матерії в онтології Аристотеля та у сучасності.
- 5.Вчення про душу (психо) та вчення про суспільство і метафізика.
- 6.Сучасні альтернативи метафізики.
- 7.Сфера застосування метафізики у сучасності.

Тема 8. *Онтологія та гносеологія кантіанства та неокантіанства.*

- 1.«Коперніканський переворот» Канта.
- 2.«Чи можлива метафізика як наука»?
- 3.«Антиномії чистого розуму» та теорема Гьоделя.
- 4.Онтологічні та гносеологічні проблеми теорії Канта та сучасна філософія та наука.
- 5.Неокантіанство Марбургській та Баденській шкіл.

Тема 9. *Метафізичний базис позитивізму першої хвилі.*

- 1.Передумови виникнення позитивізму першої хвилі О. Конта та Дж. Стюарт Міля.
- 2.Онтологічна та гносеологічна складова позитивізму першої хвилі.
- 3.Криза позитивістських поглядів першої хвилі.
- 4.Виникнення соціології.

Тема 10. *Метафізичний базис позитивізму другої хвилі.*

- 1.Гносеологічні та онтологічні підвалини другої хвилі позитивізму.
- 2.Критика другої хвилі позитивізму.
- 3.Розвиток науки та криза другої хвилі позитивізму – онтологічне та гносеологічне значення.

Тема 11 *Метафізичний базис позитивізму третьої хвилі.*

- 1.Онтологічне та гносеологічне підґрунтя третьої хвилі позитивізму.
- 2.Принцип верифікації та його неспроможність.
- 3.Криза позитивізму як онтологічна та гносеологічна проблема співвідношення загального та часткового.

Тема 12. *Екзистенціальна онтологія Мартіна Гайдеггера.*

- 1.Джерела онтологічної концепції Гайдеггера.
- 2.Буття, час та Dasein.
- 3.Проблема мови в отології Гайдеггера.

Тема 13. *Екзистенціальна антропологія Жан-Поля Сартра.*

- 1.Інтерсубективізм Жан-Поля Сартра.
- 2.Концепція Сартра та марксизм.
- 3.Значення концепції Сартра для подальшого розвитку онтології.

Тема 14. Онтології і логіки становлення Жюльє Дельоза.

1. Однозначне буття.
2. «Теорія здібностей»: зустріч.
3. Філософія часу.
4. Логіка сенсу.

Тема 15. Онтологічна концепція Алєна Бадью.

1. «Буття та подія» як основа онтології Алєна Бадью.
2. Короткий трактат по перехідній онтології.
3. Логіка та онтологія у концепції Алєна Бадью.

Рекомендована література

Основна література

1. Голіченко Т.С. Слов'янська міфологія та антична культура.–К.: Наукова думка, 1994.
2. Дерріда Ж. Позиції. – К.: Д.Л., 1994
3. Імануїл Кант. Прологемени до кожної майбутньої метафізики, яка зможе виступати як наука/ Перекл. укр. мовою д-ра Івана Мірчука.–Мюнхен: УВУ, 2004.–Серія: *Varia* ч.50.
4. Камю А. Бунтівна людина//Альбер Камю. Вибр. тв. у 3-х т. – Харків, 1996-1997.–Т.3. Есе.
5. Камю А. Міф про Сізіфа//Альбер Камю. Вибр. тв. у 3-х т.–Харків, 1996-1997.–Т.3. Есе.
6. Камю А. Творчість і свобода//Альбер Камю. Вибр. тв. у 3-х т.–Харків, 1996-1997.–Т.3. Есе
7. Онтологія і метафізика: Підручник. Т.3 / Б. Мондін ; Пер. з італ. Б. Завідняка. – Жовква: Місіонер, 2010.
8. Предмет і проблематика філософії: Навч. пос./За заг. ред. М.А. Скринника і З.Е. Скринник/.–Львів: ЛБІ НБУ, 2001.
9. Платон. Діалоги.–К., 1996.
10. Сартр Ж.-П. Буття і ніщо: Нарис феноменологічної онтології.–К., 2001.
11. Філософія: предмет, історія, проблеми. Текст лекцій (під ред. Карася А.Ф., Скринника М.А., Пашука А.І.).–Львів, 1994.–Ч. 1.
12. Філософія: навч. посіб. / А.М. Черній. – К.: Академвидав, 2011.
13. Філософія: підруч. / Є.М. Причепій, А.М. Черній, Л.А. Чекаль. – 2-ге вид., виправл., доповн.. – К.: Академвидав, 2008.

Додаткова література

1. Tararoev Jakov, Olga Horodyska and Olga Dolska Ontological Prerequisites for the Emergence of Scientific Cosmology in the Context of the Emergence and Development of the Scientific Thinking.// *Philosophy and Cosmology*, Volume (2024), 32, 60-73. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/73734>

2. Тарароєв Я.В Світоглядні засади палеоастрономічної культури європейських неоліту та бронзового віку //Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства № 2, 2022. С.11 – 18.
3. Тарароєв Я.В. Матеріалістичне розуміння суспільства. Соціальні структури як нерівноважні системи та оцінка перспектив їх розвитку і функціонування за допомогою параметра EROI. // Філософія в сучасному світі [Електронний ресурс] : матеріали 4-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 17-19 листопада 2023 р. / гол. ред. Я.В. Тарароєв ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т» [та ін.]. – Електрон. текст. дані. – Харків, 2023. – 205 с. – Укр. та англ. мовами. С. 13-19.
4. Тарароєв Я.В. Категорія «часу» як фактор розвитку технологій та соціальні інституції економічної діяльності у сучасному суспільстві // Філософія в сучасному світі [Електронний ресурс] : матеріали 5-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 22-24 листопада 2024 р. / ред. кол. О. О. Дольська, Я. В. Тарароєв, А. В. Кіпенський, [та ін.] ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т» [та ін.]. – Електрон. текст. дані. – Харків, 2024. – 254 с. – Укр. та англ. мовами. С.114-116.
- 5..Валевська І. Історичні долі класичної метафізики в ХХ сторіччі //Філософська думка.–1998.–№2.
- 6.Тарароєв Я.В. Шапченко Т.В. Онтологія струн: від Всесвіту до музики.// Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна Серія: Теорія культури та філософія науки – 2011, № 980, стор. 120 – 127.
- 7.Основи філософії: Навч. посібник / П.І. Гнатенко, В.Б. Огороков, В.І. Пронякін, О.О. Осетрова. – К.: Вища освіта, 2009. – 335 с. – С. 125-180.

Конспект лекцій

З конспектом лекцій можна ознайомитися за посиланням:

<https://iiii.sharepoint.com/:w:/s/Profs.philosophy/Ee2-cvZNgKtEkVhFs9CGQnABJbwfJXkOqRnPRrISHV4K2g?e=AADydO>

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ САМОСТІЙНУ РОБОТУ АСПІРАНТІВ

Самостійна робота займає провідне місце у системі сучасної вищої освіти. З усіх видів навчальної діяльності самостійна робота значною мірою забезпечує формування самостійності як провідної риси особистості аспіранта.

Самостійна робота завершує завдання усіх інших видів навчальної діяльності. Адже знання, що не стали об'єктом власної діяльності, не можуть вважатися дійсним надбанням людини. Тому самостійна робота має навчальне, особисте та суспільне значення. Самостійна робота по кожній темі також включає: опрацювання та аналіз лекційного матеріалу та підготовка до практичних занять.

Виконання самостійної роботи передбачає:

1. Опрацювання навчальної літератури за допомогою бібліотеки університету, мережі Інтернет.
2. Вивчення навчального матеріалу, який дається для самостійної роботи.
3. Засвоєння знань, видів та способів діяльності в конкретній предметній галузі.
4. Самоперевірка засвоєних знань.

Теми для самостійного вивчення

- Основні онтологічні та гносеологічні концепти у філософії стародавньої Індії та Китаю.
- Онтологічна концепція Парменіда та її вклад у подальший розвиток філософії та культури.
- Проблема наукового пізнання та її вирішення у концепції фальшування Карла Поппера.
- Вирішення проблеми пізнання та буття у марксизмі.

Рекомендована література

Основна література

- 1.Голіченко Т.С. Слов'янська міфологія та антична культура.–К.: Наукова думка,1994.
- 2.Дерріда Ж. Позиції. – К.: Д.Л., 1994
- 3.Іммануїл Кант. Прологмени до кожної майбутньої метафізики, яка зможе виступати як наука/ Перекл. укр. мовою д-ра Івана Мірчука.–Мюнхен:УВУ,2004.–Серія:Varia ч.50.
- 4.Камю А. Бунтівна людина//Альбер Камю. Вибр. тв. у 3-х т. – Харків,1996-1997.–Т.3.Есе.
- 5.Камю А. Міф про Сізіфа//Альбер Камю. Вибр. тв. у 3-х т.–Харків, 1996-1997.–Т.3.Есе.

6. Камю А. Творчість і свобода//Альбер Камю. Вибр. тв. у 3-х т.–Харків,1996-1997.– Т.3.Есе
- 7.Онтологія і метафізика: Підручник. Т.3 / Б. Мондін ; Пер. з італ. Б. Завідняка. – Жовква: Місіонер, 2010.
- 8.Предмет і проблематика філософії: Навч. пос./За заг. ред. М.А. Скринника і З.Е. Скринник/.–Львів: ЛБІ НБУ, 2001.
- 9.Платон. Діалоги.–К.,1996.
- 10.Сартр Ж.-П. Буття і ніщо: Нарис феноменологічної онтології.–К.,2001.
- 11.Філософія: предмет, історія, проблеми. Текст лекцій (під ред.Карася А.Ф., Скринника М.А., Пашука А.І.).–Львів,1994.–Ч. 1.
- 12.Філософія: навч. посіб. / А.М. Черній. – К.: Академвидав, 2011.
- 13.Філософія: підруч. / Є.М. Причепій, А.М. Черній, Л.А. Чекаль. – 2-ге вид., виправл., доповн.. – К.: Академвидав, 2008.

Додаткова література

1. Tararoev Jakov, Olga Horodyska and Olga Dolska Ontological Prerequisites for the Emergence of Scientific Cosmology in the Context of the Emergence and Development of the Scientific Thinking.// Philosophy and Cosmology, Volume (2024), 32, 60-73. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/73734>
2. Тарароєв Я.В Світоглядні засади палеоастрономічної культури європейських неоліту та бронзового віку //Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства № 2, 2022. С.11 – 18.
3. Тарароєв Я.В. Матеріалістичне розуміння суспільства. Соціальні структури як нерівноважні системи та оцінка перспектив їх розвитку і функціонування за допомогою параметра EROI. // Філософія в сучасному світі [Електронний ресурс] : матеріали 4-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 17-19 листопада 2023 р. / гол. ред. Я.В. Тарароєв ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т» [та ін.]. – Електрон. текст. дані. – Харків, 2023. – 205 с. – Укр. та англ. мовами. С. 13-19.
4. Тарароєв Я.В. Категорія «часу» як фактор розвитку технологій та соціальні інституції економічної діяльності у сучасному суспільстві // Філософія в сучасному світі [Електронний ресурс] : матеріали 5-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 22-24 листопада 2024 р. / ред. кол. О. О. Дольська, Я. В. Тарароєв, А. В. Кіпенський, [та ін.] ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т» [та ін.]. – Електрон. текст. дані. – Харків, 2024. – 254 с. – Укр. та англ. мовами. С.114-116.
- 5..Валевська І. Історичні долі класичної метафізики в ХХ сторіччі //Філософська думка.–1998.–№2.
- 6.Тарароєв Я.В. Шапченко Т.В. Онтологія струн: від Всесвіту до музики.// Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна Серія: Теорія культури та філософія науки – 2011, № 980, стор. 120 – 127.
- 7.Основи філософії: Навч. посібник / П.І. Гнатенко, В.Б. Огороков, В.І. Пронякін, О.О. Осетрова. – К.: Вища освіта, 2009. – 335 с. – С. 125-180.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ/НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Плани семінарських занять

Заняття 1. Сутність та культурні засади онтології та гносеології.

1. Сутність онтології та гносеології та їх взаємозв'язок.
2. Матеріалізм та ідеалізм.
3. Повсякденність як онтологічна та гносеологічна проблема.
4. Пізнання через символи та пізнання через образи.

Література до заняття 1

Основна література

1. Онтологія і метафізика: Підручник. Т.3 / Б. Мондін ; Пер. з італ. Б. Завідняка. – Жовква: Місіонер, 2010.
2. Предмет і проблематика філософії: Навч. пос./За заг. ред. М.А. Скринника і 3.Е. Скринник/.–Львів: ЛБІ НБУ, 2001.
3. Філософія: предмет, історія, проблеми. Текст лекцій (під ред. Карася А.Ф., Скринника М.А., Пашука А.І.).–Львів,1994.–Ч. 1.
4. Філософія: навч. посіб. / А.М. Черній. – К.: Академвидав, 2011.
5. Філософія: підруч. / Є.М. Причепій, А.М. Черній, Л.А. Чекаль. – 2-ге вид., виправл., доповн.. – К.: Академвидав, 2008.

Додаткова література

1. Тарароєв Я.В. Матеріалістичне розуміння суспільства. Соціальні структури як нерівноважні системи та оцінка перспектив їх розвитку і функціонування за допомогою параметра EROI. // Філософія в сучасному світі [Електронний ресурс] : матеріали 4-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 17-19 листопада 2023 р. / гол. ред. Я.В. Тарароєв ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т» [та ін.]. – Електрон. текст. дані. – Харків, 2023. – 205 с. – Укр. та англ. мовами. С. 13-19.
2. Тарароєв Я.В. Категорія «часу» як фактор розвитку технологій та соціальні інституції економічної діяльності у сучасному суспільстві // Філософія в сучасному світі [Електронний ресурс] : матеріали 5-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 22-24 листопада 2024 р. / ред. кол. О. О. Дольська, Я. В. Тарароєв, А. В. Кіпенський, [та ін.] ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т» [та ін.]. – Електрон. текст. дані. – Харків, 2024. – 254 с. – Укр. та англ. мовами. С.114-116.
3. Валевська І. Історичні долі класичної метафізики в ХХ сторіччі // Філософська думка.–1998.–N2
4. Тарароєв Я.В. Шапченко Т.В. Онтологія струн: від Всесвіту до музики.// Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна Серія: Теорія культури та філософія науки – 2011, № 980, стор. 120 – 127.
5. Основи філософії: Навч. посібник / П.І. Гнатенко, В.Б. О कोरोков, В.І. Пронякін, О.О. Осетрова. – К.: Вища освіта, 2009. – 335 с. – С. 125-180.

Заняття 2. Онтологічні та гносеологічні засади релігії та міфу.

1. Онтологія міфу.
2. Гносеологічна методологія міфу.
3. Онтологія релігії.
4. Гносеологічна методологія релігії.
5. Міф та релігія у сучасному соціумі.

Література до заняття 2

Основна література

1. Голіченко Т.С. Слов'янська міфологія та антична культура.–К.: Наукова думка, 1994.
2. Онтологія і метафізика: Підручник. Т.3 / Б. Мондін ; Пер. з італ. Б. Завідняка. – Жовква: Місіонер, 2010.
3. Предмет і проблематика філософії: Навч. пос./За заг. ред. М.А. Скринника і З.Е. Скринник/.–Львів: ЛБІ НБУ, 2001.
4. Філософія: предмет, історія, проблеми. Текст лекцій (під ред. Карася А.Ф., Скринника М.А., Пашука А.І.).–Львів, 1994.–Ч. 1.
5. Філософія: навч. посіб. / А.М. Черній. – К.: Академвидав, 2011.
6. Філософія: підруч. / Є.М. Причепій, А.М. Черній, Л.А. Чекаль. – 2-ге вид., виправл., доповн. – К.: Академвидав, 2008.

Додаткова література

1. Tararoev Jakov, Olga Horodyska and Olga Dolska Ontological Prerequisites for the Emergence of Scientific Cosmology in the Context of the Emergence and Development of the Scientific Thinking.// Philosophy and Cosmology, Volume (2024), 32, 60-73. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/73734>
2. Тарароев Я.В Світоглядні засади палеоастрономічної культури європейських неоліту та бронзового віку //Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства № 2, 2022. С.11 – 18.
3. Основи філософії: Навч. посібник / П.І. Гнатенко, В.Б. О कोरोков, В.І. Пронякін, О.О. Осетрова. – К.: Вища освіта, 2009. – 335 с. – С. 125-180.

Заняття 3. Античні онтологічні концепції та сучасність.

1. Досократовські онтологічні концепції античної класики та сучасність.
2. Сократ vs Софісти – співвідношення об'єктивного та суб'єктивного пізнання у сучасності.
3. Єдність об'єкта та суб'єкта у сучасному пізнанні.
4. Платон як засновник сучасного європейського ідеалізму.
5. Метафізика Аристотеля як онтологічний базис класичного наукового пізнання.
6. Взаємозв'язок логіки та онтології з Аристотеля до сучасності.
7. Сучасні альтернативи метафізики.

Література до заняття 3

Основна література

- 1.Голіченко Т.С. Слов'янська міфологія та антична культура.–К.: Наукова думка,1994.
- 2.Онтологія і метафізика: Підручник. Т.3 / Б. Мондін ; Пер. з італ. Б. Завідняка. – Жовква: Місіонер, 2010.
- 3.Предмет і проблематика філософії: Навч. пос./За заг. ред. М.А. Скринника і 3.Е. Скринник/.–Львів: ЛБІ НБУ, 2001.
- 4.Платон. Діалоги.–К.,1996.
- 5.Філософія: предмет, історія, проблеми. Текст лекцій (під ред.Карася А.Ф., Скринника М.А., Пашука А.І.).–Львів,1994.–Ч. 1.
- 6.Філософія: навч. посіб. / А.М. Черній. – К.: Академвидав, 2011.
- 7.Філософія: підруч. / Є.М. Причепій, А.М. Черній, Л.А. Чекаль. – 2-ге вид., виправл., доповн.. – К.: Академвидав, 2008.

Додаткова література

1. Tararoev Jakov, Olga Horodyska and Olga Dolska Ontological Prerequisites for the Emergence of Scientific Cosmology in the Context of the Emergence and Development of the Scientific Thinking.// Philosophy and Cosmology, Volume (2024), 32, 60-73. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/73734>
- 2.Основи філософії: Навч. посібник / П.І. Гнатенко, В.Б. О कोरोков, В.І. Пронякін, О.О. Осетрова. – К.: Вища освіта, 2009. – 335 с. – С. 125-180.

Заняття 4. Кантіанство та позитивізм – онтологічні та гносеологічні засади.

- 1.«Чи можлива метафізика як наука»?
- 2.«Антиномії чистого розуму» та теорема Гьоделя.
- 3.Онтологічна та гносеологічна складова позитивізму першої хвилі.
- 4.Криза позитивістських поглядів першої хвилі.
- 5.Гносеологічні та онтологічні підвалини другої хвилі позитивізму.
- 6.Критика другої хвилі позитивізму.
- 7.Онтологічне та гносеологічне підґрунтя третьої хвилі позитивізму.
- 8.Принцип верифікації та його неспроможність.
- 9.Криза позитивізму як онтологічна та гносеологічна проблема співвідношення загального та часткового.

Література до заняття 4

Основна література

- 1.Іммануїл Кант. Прологомени до кожної майбутньої метафізики, яка зможе виступати як наука/ Перекл. укр. мовою д-ра Івана Мірчука.–Мюнхен:УВУ,2004.–Серія:Varia ч.50.
- 2.Онтологія і метафізика: Підручник. Т.3 / Б. Мондін ; Пер. з італ. Б. Завідняка. – Жовква: Місіонер, 2010.

3. Предмет і проблематика філософії: Навч. пос./За заг. ред. М.А. Скринника і З.Е. Скринник/. – Львів: ЛБІ НБУ, 2001.
4. Філософія: предмет, історія, проблеми. Текст лекцій (під ред. Карася А.Ф., Скринника М.А., Пашука А.І.). – Львів, 1994. – Ч. 1.
4. Філософія: навч. посіб. / А.М. Черній. – К.: Академвидав, 2011.
5. Філософія: підруч. / Є.М. Причепій, А.М. Черній, Л.А. Чекаль. – 2-ге вид., виправл., доповн.. – К.: Академвидав, 2008.

Додаткова література

1. Tararoev Yakov, Olga Horodyska and Olga Dolska Ontological Prerequisites for the Emergence of Scientific Cosmology in the Context of the Emergence and Development of the Scientific Thinking. // Philosophy and Cosmology, Volume (2024), 32, 60-73. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/73734>
2. Тарароєв Я.В. Категорія «часу» як фактор розвитку технологій та соціальні інституції економічної діяльності у сучасному суспільстві // Філософія в сучасному світі [Електронний ресурс] : матеріали 5-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 22-24 листопада 2024 р. / ред. кол. О. О. Дольська, Я. В. Тарароєв, А. В. Кіпенський, [та ін.] ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т» [та ін.]. – Електрон. текст. дані. – Харків, 2024. – 254 с. – Укр. та англ. мовами. С.114-116.
3. Валевська І. Історичні долі класичної метафізики в ХХ сторіччі // Філософська думка. – 1998. – №2
4. Тарароєв Я.В. Шапченко Т.В. Онтологія струн: від Всесвіту до музики. // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна Серія: Теорія культури та філософія науки – 2011, № 980, стор. 120 – 127.
5. Основи філософії: Навч. посібник / П.І. Гнатенко, В.Б. О कोरोков, В.І. Пронякін, О.О. Осетрова. – К.: Вища освіта, 2009. – 335 с. – С. 125-180.

Заняття 5. Основні концепції онтології кінця ХХ та початку ХХІ століть.

1. Екзистенціальна онтологія Мартіна Гайдеггера.
2. Екзистенціальна антропологія Жан-Поля Сартра.
3. Онтології і логіки становлення Жюльєн Дельоза.
4. Проект відродження філософії Події Алена Бадью.

Література до заняття 5

Основна література

1. Дерріда Ж. Позиції. – К.: Д.Л., 1994
2. Камю А. Бунтівна людина // Альбер Камю. Вибр. тв. у 3-х т. – Харків, 1996-1997. – Т.3. Есе.
3. Камю А. Міф про Сізіфа // Альбер Камю. Вибр. тв. у 3-х т. – Харків, 1996-1997. – Т.3. Есе.
4. Камю А. Творчість і свобода // Альбер Камю. Вибр. тв. у 3-х т. – Харків, 1996-1997. – Т.3. Есе.
5. Онтологія і метафізика: Підручник. Т.3 / Б. Мондін ; Пер. з італ. Б. Завідняка. – Жовква: Місіонер, 2010.

6. Предмет і проблематика філософії: Навч. пос./За заг. ред. М.А. Скринника і З.Е. Скринник/.—Львів: ЛБІ НБУ, 2001.
7. Сартр Ж.-П. Буття і ніщо: Нарис феноменологічної онтології.—К., 2001.
8. Філософія: предмет, історія, проблеми. Текст лекцій (під ред. Карася А.Ф., Скринника М.А., Пашука А.І.).—Львів, 1994.—Ч. 1.
9. Філософія: навч. посіб. / А.М. Черній. — К.: Академвидав, 2011.
10. Філософія: підруч. / Є.М. Причепій, А.М. Черній, Л.А. Чекаль. — 2-ге вид., виправл., доповн.. — К.: Академвидав, 2008.

Додаткова література

1. Основи філософії: Навч. посібник / П.І. Гнатенко, В.Б. О कोरोков, В.І. Пронякін, О.О. Осетрова. — К.: Вища освіта, 2009. — 335 с. — С. 125-180.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ/НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ

Загальні вимоги і методичні вказівки з виконання самостійної роботи

При виконанні самостійної роботи з дисципліни «Онтологічні та гносеологічні концепції у сучасній філософії» особливе значення надається незалежності суджень, опрацюванні навчальної та довідкової літератури, першоджерел. Виконана аспірантом самостійна робота допоможе оцінити рівень знань, отриманий аспірантом в процесі вивчення цього курсу. Якість самостійної роботи оцінюється, перш за все, з того, наскільки правильно і точно аспірант дає відповідь на поставлене питання.

Метою самостійної роботи є:

➤ придбання аспірантом НТУ «ХПІ» вміння самостійного вивчення курсу «Онтологічні та гносеологічні концепції у сучасній філософії», що включає засвоєння матеріалу навчальної та довідкової літератури з онтології та гносеології різних шкіл, напрямків, типів раціональності, що надає можливість вільного вибору акцентів при викладі матеріалу і виразу симпатій до тих чи інших напрямків;

➤ вироблення здатності працювати з першоджерелами, в якій слід уникати прямого конспектування тексту, рекомендується зосередити увагу на «цитованні» і «коментуванні»;

➤ оволодіння спеціальною термінологією та категоріями, які використовуються при розгляді теми;

➤ систематизація та викладення отриманих знань у відповідності з логікою обраної теми.

Написання самостійної роботи будується таким чином, щоб аспірант послідовно опанував навички самостійної дослідницької діяльності та вміння оперувати науковою інформацією.

Тема самостійної роботи обирається згідно зацікавлень аспіранта. При виконанні самостійної роботи аспірант має право висвітлювати обрану тему на основі будь-якого методологічного підходу, представленого в сучасній науці.

У роботі необхідно відобразити:

➤ знання основних моментів обраної теми, суті викладеного матеріалу;

➤ вміння висвітлити проблему конкретно і чітко;

➤ здатність зробити висновки з аналізу проблеми, розкрити значення цього аналізу для суспільного розвитку.

Процедура роботи над темами самостійної роботи

Після вибору аспірантом теми самостійної роботи необхідно знайти наукову літературу за обраною темою. Список рекомендованої літератури наведено нижче. При необхідності Ви можете звернутися до бібліотеки НТУ

«ХП» (та інших наукових бібліотек), а також знайти літературу на наукових ресурсах глобальній мережі Інтернет.

Вивчаючи літературу, слід фіксувати власні думки, складати конспекти того, що прочитали і формулювати тези самостійної роботи. У процесі написання самостійної роботи аспірант має використати кілька найменувань навчальної та наукової літератури, слід також користуватися допоміжною літературою: словниками та хрестоматіями.

Після накопичення достатнього матеріалу, можна приступати до його осмислення і систематизації. Аспірант, спираючись на накопичений матеріал, повинен висловити свій інтерес до обраної теми.

Після осмислення і систематизації літератури, аспірант може приступити до наукової обробки матеріалу і складання відповіді на питання самостійної роботи.

Тематика рефератів

1. Міфологізація сучасної суспільної свідомості.
2. Апорії Зенона: сутність парадоксів.
3. Онтологічні передумови та наслідки «антропологічного повороту» Сократа.
4. Аристотель: класична уява метафізики та сьогодення.
5. Вчення Платона про ідеї і його значення для європейської філософської традиції.
6. Онтологія людське життя в контексті грецької античної космоцентричної традиції.
7. Мова як онтологема.
8. Проблема методу як метафізична модель.
9. Онтологія розуму, що пізнає, і уявлення простору і часу в Канта.
10. Концепт «епістеми» М.Фуко.
11. Символ і онтологія свідомості.
12. Уява філософії в М. Хайдеггера.
13. Етичний доказ існування Бога в Канта.
14. Еволюція категорії «суб'єкта».
15. Феномен свободи в етиці Канта.
16. Догматична метафізика та (її) критика (І.Кант)
17. Теологія як філософське підприємство.
18. «Вічне повернення» Ф. Ніцше як структура буття.
19. Стратегія «археології знання» М.Фуко.
20. Метаморфози уяви істини в європейській філософії.
21. Фундаментальна онтологія М.Хайдеггера.
22. Постмодернізм у філософії і метаморфози уяви суб'єкта.
23. Деконструкція філософії як філософська стратегія.
24. Уява гри в європейській культурі ХХ сторіччя.

25. Феноменологія Е. Гуссерля.
26. Категорія «буття» в античній філософії Греції.
27. Категорія «суб'єкта»: від Аристотеля до Гегеля.
28. Свідомість як онтологічна та гносеологічна проблема.
29. «Мислиме» і «немислиме»: акценти класичної і некласичної європейської філософії.
30. Феномен міфу в контексті онтологічного дослідження людини.
31. Життя у філософії Ф. Ніцше.
32. Концепт «свідомості» у постмодерністському дискурсі.
33. Ф.Ніцше: «надлюдина».
34. Етика А. Шопенгауера як відкладення онтологічного песимізму.
35. Історія як метафізична проблема.
36. Філософська герменевтика: стратегії і концепти.
37. Культура і метафізика.
38. Розвиток феноменолого-герменевтичної традиції від Е. Гуссерля до М. Хайдеггера.
39. Деструкція онтології М. Хайдеггера і деконструкція метафізики Ж. Дерріда. Порівняльна характеристика стратегій.
40. Процедури майевтики, апофатичного богообретення, cogito, феноменологічної редукції, деструкції, деконструкції.
41. Метонимичні заміни «розрізняння» як онтологемы.

Рекомендована література

Основна література

- 1.Голіченко Т.С. Слов'янська міфологія та антична культура.–К.: Наукова думка,1994.
- 2.Дерріда Ж. Позиції. – К.: Д.Л., 1994
- 3.Іммануїл Кант. Прологмени до кожної майбутньої метафізики, яка зможе виступати як наука/ Перекл. укр. мовою д-ра Івана Мірчука.–Мюнхен:УВУ,2004.–Серія:Varia ч.50.
- 4.Камю А. Бунтівна людина//Альбер Камю. Вибр. тв. у 3-х т. – Харків,1996-1997.–Т.3.Есе.
- 5.Камю А. Міф про Сізіфа//Альбер Камю. Вибр. тв. у 3-х т.–Харків, 1996-1997.–Т.3.Есе.
- 6.Камю А. Творчість і свобода//Альбер Камю. Вибр. тв. у 3-х т.–Харків,1996-1997.–Т.3.Есе
- 7.Онтологія і метафізика: Підручник. Т.3 / Б. Мондін ; Пер. з італ. Б. Завідняка. – Жовква: Місіонер, 2010.
- 8.Предмет і проблематика філософії: Навч. пос./За заг. ред. М.А. Скринника і З.Е. Скринник/.–Львів: ЛБІ НБУ, 2001.
- 9.Платон. Діалоги.–К.,1996.
- 10.Сартр Ж.-П. Буття і ніщо: Нарис феноменологічної онтології.–К.,2001.

- 11.Філософія: предмет, історія, проблеми. Текст лекцій (під ред. Карася А.Ф., Скринника М.А., Пашука А.І.).—Львів,1994.—Ч. 1.
- 12.Філософія: навч. посіб. / А.М. Черній. – К.: Академвидав, 2011.
- 13.Філософія: підруч. / Є.М. Причепій, А.М. Черній, Л.А. Чекаль. – 2-ге вид., виправл., доповн.. – К.: Академвидав, 2008.

Додаткова література

1. Tararoev Jakov, Olga Horodyska and Olga Dolska Ontological Prerequisites for the Emergence of Scientific Cosmology in the Context of the Emergence and Development of the Scientific Thinking.// Philosophy and Cosmology, Volume (2024), 32, 60-73. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/73734>
2. Тарароєв Я.В Світоглядні засади палеоастрономічної культури європейських неоліту та бронзового віку //Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства № 2, 2022. С.11 – 18.
3. Тарароєв Я.В. Матеріалістичне розуміння суспільства. Соціальні структури як нерівноважні системи та оцінка перспектив їх розвитку і функціонування за допомогою параметра EROI. // Філософія в сучасному світі [Електронний ресурс] : матеріали 4-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 17-19 листопада 2023 р. / гол. ред. Я. В. Тарароєв ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т» [та ін.]. – Електрон. текст. дані. – Харків, 2023. – 205 с. – Укр. та англ. мовами. С. 13-19.
4. Тарароєв Я.В. Категорія «часу» як фактор розвитку технологій та соціальні інституції економічної діяльності у сучасному суспільстві // Філософія в сучасному світі [Електронний ресурс] : матеріали 5-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 22-24 листопада 2024 р. / ред. кол. О. О. Дольська, Я. В. Тарароєв, А. В. Кіпенський, [та ін.] ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т» [та ін.]. – Електрон. текст. дані. – Харків, 2024. – 254 с. – Укр. та англ. мовами. С.114-116.
- 5..Валевська І. Історичні долі класичної метафізики в ХХ сторіччі //Філософська думка.–1998.–N2
- 6.Тарароєв Я.В. Шапченко Т.В. Онтологія струн: від Всесвіту до музики.// Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна Серія: Теорія культури та філософія науки – 2011, № 980, стор. 120 – 127.
- 7.Основи філософії: Навч. посібник / П.І. Гнатенко, В.Б. О कोरोков, В.І. Пронякін, О.О. Осетрова. – К.: Вища освіта, 2009. – 335 с. – С. 125-180.

Інформаційні ресурси в інтернеті

- 1.<http://nlu.org.ua> Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого
- 2.<http://dnpb.gov.ua> Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.Сухомлинського
- 3.<http://www.library.univ.kiev.ua> Наукова бібліотека імені Михайла Максимовича
- 4.<http://lib.npu.edu.ua> Наукова бібліотека Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

5. <http://www.library.ukma.edu.ua> Наукова бібліотека Національного університету «КиєвоМогилянська академія»
6. <http://lounb.org.ua> Львівська обласна універсальна наукова бібліотека
7. <http://odnb.odessa.ua> Одеська національна наукова бібліотека
8. <https://www.libr.dp.ua> Дніпровська обласна універсальна наукова бібліотека імені Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія
9. <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/> Електронна бібліотека філософії
10. <https://pidruchniki.com/filosofiya/> Філософська навчальна література online

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ПОТОЧНОГО, ПРОМІЖНОГО Й ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Організація процедури оцінювання

100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді екзамену (40%) та поточного оцінювання (60%).

Поточне оцінювання: участь у дискусіях на практичних заняттях, усні відповіді з проблемних питань, виконання індивідуального завдання (по 20%).

Підсумкова оцінка по дисципліні вираховується як сума балів поточного та підсумкового контролю.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену, який передбачає усну відповідь по екзаменаційному білету. Екзаменаційний білет включає два теоретичні питання. Вибір номеру екзаменаційного білету здійснюється випадковим чином. Після отримання білету аспіранти мають можливість підготуватись до відповіді протягом 20 хвилин. Після вислуховування всіх відповідей аспірантів оголошуються оцінки за екзамен та підсумкова оцінка по дисципліні. Підсумкова оцінка вносяться у Відомість обліку успішності. Відомість передається в аспірантуру у день проведення екзамену.

Зразок екзаменаційного білету

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Кафедра філософії

Спеціальність – 033 - філософія

Освітня програма – філософія

Форма навчання – денна, вечірня

Навчальна дисципліна – «Онтологічні та гносеологічні концепції у сучасній філософії»

Семестр – I

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Онтологічні та гносеологічні засади сучасної міфології.
2. Екзистенціальна онтологія Мартіна Гайдеггера.

Здобувач, який не погоджується з оцінкою, отриманою під час підсумкового контролю, має право звернутися до апеляційної комісії у день оголошення результатів оцінювання. Апеляція має бути розглянута на засіданні апеляційної комісії не пізніше наступного дня після її подання. Здобувач, який подав апеляцію, має право бути присутнім при розгляді своєї заяви. Докладно процес апеляції описаний у Положенні про організацію освітнього процесу в Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут» (https://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/wp-content/uploads/sites/43/2024/01/Polozhennya_pro_organizatsiyu_osvitnogo_protseesu_29_11_2023.pdf).

Екзаменаційні питання для складання іспиту

1. Сутність онтології та гносеології та їх зв'язок.
2. Онтологічні та гносеологічні засади людської культури.
3. Онтологічні та гносеологічні засади сучасної міфології.
4. Онтологічні та гносеологічні засади сучасної релігії.
5. Доплатоновські онтологічні концепції античної класики та сучасність.
6. Платон як засновник сучасного європейського ідеалізму.
7. Метафізика Аристотеля та сучасність.
8. Онтологія та гносеологія кантіанства та неокантіанства.
9. Метафізичний базис позитивізму першої хвилі.
10. Метафізичний базис позитивізму другої хвилі.
11. Метафізичний базис позитивізму третьої хвилі.
12. Екзистенціальна онтологія Мартіна Гайдеггера.
13. Екзистенціальна антропологія Жан-Поля Сартра.
14. Онтології і логіки становлення Жюльєн Дельоза.
15. Онтологічна концепція Алена Бадью.

Матеріали для підготовки

Основна література

1. Голіченко Т.С. Слов'янська міфологія та антична культура.–К.: Наукова думка, 1994.
2. Дерріда Ж. Позиції. – К.: Д.Л., 1994
3. Іммануїл Кант. Прологмени до кожної майбутньої метафізики, яка зможе виступати як наука/ Перекл. укр. мовою д-ра Івана Мірчука.–Мюнхен: УВУ, 2004.–Серія: *Varia* ч.50.
4. Камю А. Бунтівна людина// Альбер Камю. Вибр. тв. у 3-х т. – Харків, 1996-1997.– Т.3. Есе.
5. Камю А. Міф про Сізіфа// Альбер Камю. Вибр. тв. у 3-х т.–Харків, 1996-1997.– Т.3. Есе.

6. Камю А. Творчість і свобода//Альбер Камю. Вибр. тв. у 3-х т.–Харків,1996-1997.– Т.3.Есе
- 7.Онтологія і метафізика: Підручник. Т.3 / Б. Мондін ; Пер. з італ. Б. Завідняка. – Жовква: Місіонер, 2010.
- 8.Предмет і проблематика філософії: Навч. пос./За заг. ред. М.А. Скринника і З.Е. Скринник/.–Львів: ЛБІ НБУ, 2001.
- 9.Платон. Діалоги.–К.,1996.
- 10.Сартр Ж.-П. Буття і ніщо: Нарис феноменологічної онтології.–К.,2001.
- 11.Філософія: предмет, історія, проблеми. Текст лекцій (під ред.Карася А.Ф., Скринника М.А., Пашука А.І.).–Львів,1994.–Ч. 1.
- 12.Філософія: навч. посіб. / А.М. Черній. – К.: Академвидав, 2011.
- 13.Філософія: підруч. / Є.М. Причепій, А.М. Черній, Л.А. Чекаль. – 2-ге вид., виправл., доповн.. – К.: Академвидав, 2008.

Додаткова література

1. Tararoev Jakov, Olga Horodyska and Olga Dolska Ontological Prerequisites for the Emergence of Scientific Cosmology in the Context of the Emergence and Development of the Scientific Thinking.// Philosophy and Cosmology, Volume (2024), 32, 60-73. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/73734>
2. Тарароєв Я.В Світоглядні засади палеоастрономічної культури європейських неоліту та бронзового віку //Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства № 2, 2022. С.11 – 18.
3. Тарароєв Я.В. Матеріалістичне розуміння суспільства. Соціальні структури як нерівноважні системи та оцінка перспектив їх розвитку і функціонування за допомогою параметра EROI. // Філософія в сучасному світі [Електронний ресурс] : матеріали 4-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 17-19 листопада 2023 р. / гол. ред. Я.В. Тарароєв ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т» [та ін.]. – Електрон. текст. дані. – Харків, 2023. – 205 с. – Укр. та англ. мовами. С. 13-19.
4. Тарароєв Я.В. Категорія «часу» як фактор розвитку технологій та соціальні інституції економічної діяльності у сучасному суспільстві // Філософія в сучасному світі [Електронний ресурс] : матеріали 5-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 22-24 листопада 2024 р. / ред. кол. О. О. Дольська, Я. В. Тарароєв, А. В. Кіпенський, [та ін.] ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т» [та ін.]. – Електрон. текст. дані. – Харків, 2024. – 254 с. – Укр. та англ. мовами. С.114-116.
- 5..Валевська І. Історичні долі класичної метафізики в ХХ сторіччі //Філософська думка.–1998.–№2.
- 6.Тарароєв Я.В. Шапченко Т.В. Онтологія струн: від Всесвіту до музики.// Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна Серія: Теорія культури та філософія науки – 2011, № 980, стор. 120 – 127.
- 7.Основи філософії: Навч. посібник / П.І. Гнатенко, В.Б. Огороков, В.І. Пронякін, О.О. Осетрова. – К.: Вища освіта, 2009. – 335 с. – С. 125-180.

Інформаційні ресурси

<http://library.kpi.kharkov.ua/uk>

<https://repository.kpi.kharkov.ua/home>

<https://www.filosof.com.ua>

<https://nrat.ukrintei.ua/pro-naczionalnyj-repozytarij/>